

Konstrukcja kwestionariusza do badania relacji między terapeutą a pacjentem psychotycznym

Development of a questionnaire for the assessment of the patient-therapist relationship

ANDRZEJ CECHNICKI, MARIA WOJNAR

Z Oddziału Dziennego Kliniki Psychiatrii Dorosłych Collegium Medicum Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie

STRESZCZENIE. Autorzy przedstawiają konstrukcję i badania potwierdzające rzetelność i trafność polskiej wersji testu relacji pacjent-terapeuta opracowanego przez F.-M. Starka. Wskazują na możliwości jego wykorzystania (red.).

SUMMARY. The paper presents the development of a Polish version of the scale devised by F.-M. Stark for assessment of the patient-therapist relationship. Results of a study confirming satisfactory reliability and validity of the Polish adaptation of the tool are discussed, and possibilities of its application are outlined (eds.).

Słowa kluczowe: relacja pacjent-terapeuta / kwestionariusz / schizofrenia
Key words: patient-therapist relationship / questionnaire / schizophrenia

Poglądy wybitnych klinicystów przekonują o wadze relacji między pacjentem chorym na schizofrenię a jego terapeutą i zachęcają do badań tej relacji [Wing 1986, Ciompi 1986, Zubin 1986, McGlashan 1986, Bleuler 1986, Zadecki 1983, Kępiński 1972, Benedetti 1964]. Szerzej zostały one przedstawione w innej naszej pracy [Cechnicki, Wojnar 1997].

KWESTIONARIUSZ F.-M. STARKA

Michael Stark skonstruował diadyczny test badający relację terapeuta-pacjent [Stark 1986, Stark i Buchkremer 1992]. Test składał się z dwóch części: dla pacjentów i dla terapeutów. Kwestionariusz dla pacjentów zawierał 16 pytań, a kwestionariusz dla terapeutów – 30 pytań. Drogą analizy wiążkowej autor wyodrębnił 4 czynniki w teście dla terapeutów i 4 czynniki w teście dla pacjentów.

Czynniki testu dla terapeutów

1. Odrzucenie-niekompetencja (terapeuci odrzucali pacjentów lub czuli się odrzucani – 5 pytań).
2. Niepewność (terapeuta czuł się niepewnie co do strategii jaką miał przyjąć – 4 pytania).
3. Osobista akceptacja (osobiste zaangażowanie – 3 pytania).
4. Profesjonalna akceptacja (profesjonalne zaangażowanie – 4 pytania).

Czynniki testu dla pacjentów:

1. Odrzucenie – niekompetencja (odrzucenie terapeuty przez pacjenta – 12 pytań).
2. Terapeuta stymulujący (pacjent wyraża pozytywne postawy wobec terapeuty jak również procesu terapeutycznego i stosowanych interwencji – 11 pytań).

3. Terapeuta nadmiernie stymulujący (terapeuta spostrzegany jako zbyt wymagający – 3 pytania).
4. Terapeuta odległy (nieдоступny, pacjent czuje, że nie jest w stanie wykryć prawdziwych uczuć terapeuty – 3 pytania).

tów, (2) w grupie tej znajdowali się też pacjenci, wobec których terapeutki kobiety wyrażały akceptację emocjonalną.

Te specyficzne zależności od płci wykazują pewne analogie do badań nad ujawnianymi emocjami (EE).

BADANIA REPLIKACYJNE

Kwestionariuszem zbadano 34 chorych z rozpoznaniem schizofrenii (ICD-9: 295.0–295.6), 23 mężczyzn i 11 kobiet, pod koniec treningu behawioralnego, treningu kompetencji społecznych i treningu rozwiązywania problemów (9 sesji po 2 godziny) oraz ich terapeutów – 4 mężczyzn i 4 kobiety – stażystów psychologów. Zbadano korelację w parach między wymiarami testów dla pacjentów i dla terapeutów oraz dokonano oceny nawrotów w rocznym badaniu katamnestycznym. Uzyskano następujące wyniki.

Wyrażone przez pacjentów odrzucenie koreluje w teście dla terapeutów dodatnio z: (1) odrzuceniem przez terapeutę, (2) poczuciem niekompetencji, (3) niską akceptacją pacjenta, (4) niską własną akceptacją profesjonalną. Z drugiej strony okazało się, że pacjenci spostrzegają swoich terapeutów jako stymulujących, gdy terapeuci mają wysokie wyniki na skali akceptacji i niskie na skali odrzucenia i niepewności. Natomiast terapeuci określający siebie jako akceptujących na poziomie profesjonalnym są spostrzegani przez pacjentów jako nadmiernie stymulujący. Interesujące, że, korelacje dla terapeutów mężczyzn były zgodne z ogólną tendencją. W grupie, w której terapeutami były kobiety, wyrażana przez nie akceptacja na poziomie emocjonalnym wiązała się ze spostrzeganiem ich jako nadmiernie stymulujących. Terapeutki, które wyrażały odrzucenie były spostrzegane jako niedostępne (odległe). Odrzucenie przez terapeutów mężczyzn korelowało z odrzuceniem ze strony pacjentów.

Analiza wskaźników nawrotów po 1 roku wykazała, że: (1) Pacjenci, wobec których terapeuci mężczyźni wyrażali odrzucenie, dystans i niepewność częściej znajdowali się w grupie o wysokim współczynniku nawro-

Przed kilku laty powtórzyliśmy badania przy użyciu opisanego kwestionariusza. Korzystaliśmy z kwestionariusza tłumaczonego na język polski niezależnie z niemieckiego oryginału i jego angielskiej wersji, każdorazowo uzgadniając wątpliwości z autorem. W badaniu wzięło udział 96 pacjentów z rozpoznaniem schizofrenii wg DSM-III. Byli oni w okresie remisji ostrych objawów. Czas trwania choroby wahał się od kilku lat do kilku miesięcy. Pacjenci pozostawali w terapii indywidualnej, jednocześnie brali udział w terapii grupowej w oddziale dziennym lub wcześniej taką terapię odbyli.

Terapię indywidualną prowadziło 2 lekarzy, 2 psychologów, 2 pielęgniarki i 1 pracownik socjalny. Wśród terapeutów było 2 mężczyzn i 5 kobiet. Terapeuci mężczyźni mieli w opiece 42 pacjentów (22 mężczyzn i 20 kobiet), terapeutki prowadziły terapię 54 pacjentów (19 mężczyzn i 35 kobiet).

Do obliczenia wyników zastosowano analogicznie do badań niemieckich analizę wiązkową metodą *average-linkage*, aby uzyskać polskie wiązki (*clusters*). Analiza wykazała duże rozproszenie wyników, a analiza merytoryczna stwierdzeń, które znalazły się w polskich wiązках, nie potwierdziła ich jednorodności.

Zastosowano też analizę czynnikową uzyskanych wyników (z użyciem rotacji metodą Varimax). Wyniki ukazały, że czynniki w grupie niemieckiej, polskiej oraz wspólnej nie pokrywają się (różne czynniki w każdej z tych grup). Różnice te mogły wynikać z różnic kulturowych między grupami polską i niemiecką, różnych warunków terapii. Także same pytania testu mogły dotyczyć zbyt różnych wymiarów.

OPRACOWANIE NOWEJ WERSJI

Dokonano połączenia niektórych czynników kierując się pierwowzorem (kwestionariusz Starka) i wynikami statystycznymi (czynniki bliżej ze sobą powiązane). W ten sposób dało się wyodrębnić 3 czynniki w teście dla terapeutów i 4 w teście dla pacjentów. Trzech kompetentnych i niezaangażowanych w prace nad kwestionariuszem terapeutów nadało z dużą zgodnością tytuły poszczególnym grupom twierdzeń (czynnikom). Kierując się wersją Starka i własnym doświadczeniem oraz danymi z literatury dodano czwarty wymiar (akceptacja osobowa), który nie wyróżnił się jako czynnik w analizie czynnikowej. W teście dla pacjentów wyróżniono i nazwano 5 czynników.

Czynniki w nowym teście dla terapeutów:

1. niepewność – naduwikłanie
2. profesjonalizm
3. odrzucenie – oddalenie
4. akceptacja osobowa.

Czynniki w nowym teście dla pacjentów:

1. akceptacja osobowa (terapeuty)
 2. dominacja terapeuty
 3. profesjonalizm
 4. bezradność terapeuty – niepewność
 5. terapeuta inspirujący
-

Następnym krokiem było dopisanie, na podstawie doświadczenia klinicznego, twierdzeń opisujących i uszczegóławiających poszczególne tytuły czynników. Każdy tytuł otrzymał od 25 do 30 szczegółowych twierdzeń. W efekcie rozszerzony kwestionariusz dla terapeutów zawierał 105 twierdzeń, kwestionariusz dla pacjentów – 124. Twierdzenia dotyczyły zachowań lub odczuć terapeuty i jego pacjenta opisujących spostrzeżenie dotyczące samego siebie lub drugiej strony.

Twierdzenia były skonstruowane w ten sposób, aby można je było ocenić pod względem częstotliwości występowania. Oceny dokonywano na skali 1–6 (od „nigdy” do

„zawsze”). Tak skonstruowanym kwestionariuszem przebadano 86 pacjentów (47 kobiet i 39 mężczyzn z rozpoznaniem schizofrenii wg kryteriów DSM-III, o czasie trwania choroby od pół roku do 10 lat, przy czym 66 z nich hospitalizowano częściej niż 1 raz) i równolegle ich terapeutów (4 lekarzy, 2 psychologów, 4 pielęgniarki, ogółem: 3 mężczyzn i 5 kobiet). Wszyscy pacjenci byli w okresie remisji ostrych objawów.

Wyniki obydwu testów zostały poddane analizie czynnikowej (rotacja wg metody Varimax). Analiza czynnikowa pozwoliła na wyodrębnienie 5 czynników w teście dla pacjentów, 4 w teście dla terapeutów. Z każdego czynnika wybrano po 6–7 twierdzeń kierując się kryterium wysycenia czynnikiem oraz względami merytorycznymi.

Czynniki empiryczne (analiza czynnikowa) w kwestionariuszu dla terapeutów

1. Akceptacja osobowa – dotyczy osobistych cech pacjentów (6 twierdzeń).
2. Profesjonalizm – dotyczy poczucia kompetencji terapeuty (5 twierdzeń).
3. Niepewność – terapeuty zarówno osobista, jak i profesjonalna (7 twierdzeń).
4. Odrzucenie – pacjenta przez terapeutę (6 twierdzeń).

Czynniki empiryczne (analiza czynnikowa) w kwestionariuszu dla pacjentów:

1. Akceptacja – dotyczy osobistych cech terapeutów (6 twierdzeń).
 2. Profesjonalizm terapeuty określany przez pacjenta, wyrażany zaufaniem do jego wiedzy i umiejętności (6 twierdzeń).
 3. Niepewność terapeuty spostrzegana przez pacjenta (7 twierdzeń).
 4. Dominacja terapeuty odczuwana przez pacjenta (6 twierdzeń).
 5. Odrzucenie terapeuty wyrażane przez pacjenta (6 twierdzeń)
-

Ostatecznie kwestionariusz dla terapeutów zawierał 24 twierdzenia, a kwestionariusz dla pacjentów zawierał 31 twierdzeń.

BADANIE RZETELNOŚCI TESTU

Zbadano odpowiednimi wersjami testu 25 pacjentów i ich terapeutów. W badanej grupie pacjentów było 14 mężczyzn i 11 kobiet, wszyscy z rozpoznaniem schizofrenii wg DSM-III. Czas trwania choroby wahał się od 3 do 10 lat. Czas terapii indywidualnej wynosił co najmniej 6 miesięcy. Pacjenci byli w okresie remisji ostrych objawów. Terapeutami było 3 lekarzy, 2 psychologów i 1 pielęgniarka (2 mężczyzn i 4 kobiety).

W celu zbadania rzetelności kwestionariusza obliczono dla wyników poszczególnych podskal w testach dla pacjentów i dla terapeutów współczynnik rzetelności metodą alfa Cronbacha. W teście dla pacjentów wartość współczynnika alfa Cronbacha w poszczególnych podskalach wynosiła: (1) akceptacja – 0,70, (2) profesjonalizm – 0,80, (3) niepewność – 0,70, (4) dominacja – 0,83, (5) odrzucenie – 0,71. W kwestionariuszu dla terapeutów wartość współczynnika alfa Cronbacha w poszczególnych podskalach wynosiła odpowiednio: (1) akceptacja – 0,77, (2) profesjonalizm – 0,88, (3) niepewność – 0,79, (4) odrzucenie – 0,91. Wyniki badania rzetelności testu dla pacjentów wahają się więc od 0,72 do 0,83, a dla terapeutów od 0,77 do 0,91 i należy je uznać za zadowalające.

Ocena rzetelności testu metodą *test-retest* (w odstępie miesiąca) dała następujące wyniki. Korelacja pomiędzy poszczególnymi podskalami wynosiła: w kwestionariuszu dla pacjentów współczynnik korelacji Spearmana (q) dla poszczególnych podskal wynosił: (1) akceptacja – $q=0,7$, (2) profesjonalizm – $q=0,8$, (3) niepewność – $q=0,8$, (4) dominacja – $q=0,7$, (5) odrzucenie – $q=0,8$; w kwestionariuszu dla terapeutów: (1) akceptacja – $q=0,7$, (2) profesjonalizm – $q=0,8$, (3) niepewność – $q=0,8$, (4) odrzucenie – $q=0,7$. Wyniki oceny rzetelności metodą *test-retest* wskazują więc na wysoki jej poziom (współczynnik korelacji $>0,7$).

PODSUMOWANIE WYNIKÓW BADAŃ

Badania rzetelności i trafności kwestionariusza „Terapeuta – pacjent” wskazują, że może on być wykorzystywany do ocenia typów relacji pomiędzy pacjentami chorującymi na schizofrenię a ich terapeutami.

PIŚMIENNICTWO

1. Benedetti G.: *Klinische Psychotherapie*. Huber, Bern-Stuttgart 1964.
2. Bleuler M.: *Schizophrenie als besondere Entwicklung*. W: Dörner K. (red.): *Neue Praxis braucht neue Theorie*. Verlag Jakob van Hoddis, Gutersloh 1986, 18–25.
3. Cechnicki A., Wojnar M.: (w druku)
4. Ciompi L.: *Auf dem Weg zu einem kohärenten multidimensionalen Krankheits und Therapieverständnis der Schizophrenie: Konverierende neue Konzepte*. W: Böker W.W., Brenner H.D. (red.): *Bewältigung der Schizophrenie*. Hans Huber Verlag, Bern, Stuttgart, Toronto 1986, 47–62.
5. Kępiński A.: *Schizophrenia*. PZWL, Warszawa 1972.
6. McGlashan T.H.: *Schizophrenia: Psychosocial treatments and the role of psychosocial factors in its etiology and pathogenesis*. W: Frances A.J., Hales R.E. (red.): *Psychiatry Update. Annual Review*. Vol. 5. Amer. Psych. Press, Washington 1986.
7. Stark F.-M.: *Die Therapeut-Patient-Beziehung in der Behandlung schizophrener Patienten. Die Entwicklung und Evaluation eines Messinstrumentes*. Praca doktorska niepublikowana, 1986.
8. Stark F.-M., Buchkremer G.: *Die Therapeut/Patient – Beziehung in der Therapie schizophrener Patienten: Beurteilung durch Patienten und Therapeuten*. *Z. Klin. Psychologie* 1992, 21, 209–223.
9. Wing J.K.: *Der Einfluss psychosozialer Faktoren auf den Langzeitverlauf der Schizophrenie*. W: Boker W.W., Brenner H.D. (red.): *Bewältigung der Schizophrenie*. Hans Huber Verlag, Bern 1986, 11–29.
10. Zadecki J.: *O Kępińskiego „Schizofrenii”*. *Przegl. Lek.* 1983, 12, 873–876.
11. Zubin J.: *Mögliche Implikationen der Vulnerabilitätshypothese für das psychosoziale Management der Schizophrenie*. W: Böker W.W., Brenner H.D. (red.): *Bewältigung der Schizophrenie*. Hans Huber Verlag, Bern 1986, 29–42.

Aneks 1

T-P Test dla terapeutów

Instrukcja

Poniżej znajdują się 24 zadania dotyczące tego, jak układają się Twoje sprawy z tym pacjentem. W górze każdej strony znajduje się skala od 1 do 5 obrazująca częstość występowania opisanych sytuacji, odczuć czy sądów (nigdy=1, rzadko=2, czasami=3, często=4, zawsze=5). Wypełniając test przy każdym zdaniu wpisz cyfrę odpowiadającą częstości występowania tego faktu w przypadku tego pacjenta.

Test dotyczy spraw związanych z przebiegiem terapii. W związku z tym nie ma odpowiedzi złych ani dobrych, gdyż wolno Ci mieć swoje zdanie.

Test służy do badań naukowych prowadzonych w Klinice Psychiatrii Dorosłych CMUJ.

1	2	3	4	5
nigdy	rzadko	czasami	często	zawsze

Pacjent

1. Ten pacjent wydaje mi się atrakcyjną osobą
2. W terapii z tym pacjentem czułem się skrępowany
3. Moje interwencje wobec tego pacjenta były właściwe
4. Miałem wrażenie, że pacjentowi udaje się manipulować przebiegiem terapii
5. Podoba mi się jego styl ubierania
6. Nie byłem wystarczająco stanowczy wobec tego pacjenta
7. W terapii tego pacjenta udało mi się zrealizować określony plan
8. Zdarzały się sytuacje, w których czułem się urażony przez tego pacjenta
9. Życzyłbym sobie mieć więcej takich pacjentów
10. Miałem wrażenie, że w postępowaniu z tym pacjentem powinienem mieć więcej terapeutycznego doświadczenia
11. Jestem w stanie wyjaśnić strategię, którą stosowałem u tego pacjenta
12. Mam wrażenie, że ten pacjent nie traktuje mnie poważnie
13. Ten pacjent może stanowić wzór dla innych
14. Mam wrażenie, że poświęcam mu więcej czasu niż jest to niezbędne
15. Zdarzało się mi czuć złość do tego pacjenta
16. Sądzę, że strategia terapeutyczna, jakiej używałem w czasie spotkań z tym pacjentem była w stosunku do niego właściwa
17. Podoba mi się sposób w jaki formułuje swoje myśli
18. Bywało, że po skończonej sesji z tym pacjentem miałem uczucie, że powinienem ją inaczej poprowadzić
19. Mam wrażenie, że lekceważy moje zalecenia
20. Miałem określoną strategię postępowania z tym pacjentem
21. Zdarzało mi się pracować z tym pacjentem na granicy mojej cierpliwości
22. Zdarzało się, że zadawał takie pytania, które powodowały moje zakłopotanie
23. Zdarzało mi się wypowiadać krytycznie o zachowaniu tego pacjenta
24. Zdarzało się, że nie wiedziałem jak z nim postępować.

Opis (klucz) czynników testu „Terapeuta-pacjent” dla terapeutów*Akceptacja*

- 1 Ten pacjent wydaje mi się atrakcyjną osobą
- 5 Podoba mi się jego styl ubierania
- 9 Życzyłbym sobie mieć więcej takich pacjentów
- 13 Ten pacjent może stanowić wzór dla innych
- 17 Podoba mi się sposób w jaki formułuje swoje myśli

Profesjonalizm

- 3 Moje interwencje wobec tego pacjenta były właściwe
- 7 W terapii tego pacjenta udało mi się realizować określony plan
- 11 Jestem w stanie wyjaśnić strategię, którą stosowałem u tego pacjenta
- 16 Sądzę, że strategia terapeutyczna, jakiej używałem w czasie spotkań z tym pacjentem była w stosunku do niego właściwa
- 20 Miałem określoną strategię postępowania z tym pacjentem

Niepewność

- 2 W terapii z tym pacjentem czułem się skrępowany
- 6 Nie byłem wystarczająco stanowczy wobec tego pacjenta
- 10 Miałem wrażenie, że w postępowaniu z tym pacjentem powinienem mieć więcej terapeutycznego doświadczenia
- 14 Mam wrażenie, że poświęcam mu więcej czasu niż jest to niezbędne
- 18 Bywało, że po skończonej sesji z tym pacjentem miałem uczucie, że powinienem ją inaczej poprowadzić
- 22 Zdarzało się, że zadawał takie pytania, które powodowały moje zakłopotanie
- 24 Zdarzało się, że nie wiedziałem jak mam z nim postępować

Odrzucenie

- 4 Miałem wrażenie, że pacjentowi udaje się manipulować przebiegiem terapii
- 8 Zdarzały się sytuacje, w których czułem się urażony przez tego pacjenta
- 12 Mam wrażenie, że ten pacjent nie traktuje mnie poważnie
- 15 Zdarzało mi się czuć złość do tego pacjenta
- 19 Mam wrażenie, że lekceważy moje zalecenia
- 21 Zdarzało mi się pracować z tym pacjentem na granicy mojej cierpliwości
- 23 Zdarzało mi się wypowiadać krytycznie o zachowaniu tego pacjenta

Aneks 2

T-P Test dla pacjentów

Instrukcja

Poniżej znajduje się 31 zdań dotyczących tego, jak układają się Twoje sprawy z terapeutą. W górze każdej strony znajduje się skala od 1 do 5 obrazująca częstość występowania opisanych sytuacji, odczuć czy sądów (nigdy=1, rzadko=2, czasami=3, często=4, zawsze=5). Wypełniając test przy każdym zdaniu wpisz cyfrę odpowiadającą częstości występowania tego faktu w Twoim przypadku.

Test dotyczy Twojego nastawienia do problemów związanych z przebiegiem terapii. W związku z tym nie ma odpowiedzi złych ani dobrych, gdyż wolno Ci mieć swoje zdanie. Test jest anonimowy i służy do badań naukowych prowadzonych w Klinice Psychiatrii Dorosłych CMUJ.

1	2	3	4	5
nigdy	rzadko	czasami	często	zawsze

Mój terapeuta

1. Mam zaufanie do jego wiedzy i umiejętności
2. Bywa, że chciałbym mieć terapeutę innej płci
3. Mam ochotę naśladować jego styl bycia
4. Odnoszę wrażenie, że mój terapeuta nie wierzy, że może mi pomóc
5. Podoba mi się sposób, w jaki prowadzi sesje terapeutyczne
6. Lubię się z nim spotykać, niezależnie od postępów leczenia
7. Nie miałem pewności, że mogę otwarcie powiedzieć jak się czuję
8. Myślę, że mógłbym mieć innego terapeuta
9. Wydaje mi się, że terapeuta nie bardzo wie, jak ze mną postępować
10. Jest osobą, której mogę zaufać
11. Odczuwałem potrzebę porozmawiania z innym terapeutą
12. Odczuwam potrzebę podobać się mojemu terapeutce
13. Nie umiał udzielić jasnych odpowiedzi na moje pytania
14. Przy tym terapeutce mam pewność, że uzyskam fachową pomoc
15. Czuję potrzebę częstych kontaktów z nim
16. Nie miałem śmiałości, by powiedzieć terapeutce o ważnych sprawach
17. Zdarza mi się czuć niechęć do mojego terapeuty
18. Nie potrafi wyrazić własnych uczuć wobec mnie
19. Wierzę, że potrafi mi pomóc
20. Rozmawiamy o życiu prywatnym mojego terapeuty
21. Nie poruszałem pewnych tematów w obawie przed jego reakcją
22. Unika spotkań ze mną poza terapią
23. Sądzę, że terapeuta zachowuje się inaczej niż czuje się w rzeczywistości
24. Mam zaufanie do jego sposobu prowadzenia terapii
25. Spotkania terapeutyczne z nim sprawiają mi radość
26. Terapeuta zadaje mi pytania, na które nie jestem w stanie odpowiedzieć

27. Czuję, że nie ma do mnie cierpliwości
28. Mam wrażenie, że mogę robić z nim co chcę
29. Bywa bezradny wobec moich problemów
30. Jestem napięty w jego obecności.

Opis (klucz) czynników testu „Terapeuta-pacjent” dla pacjentów

Akceptacja

- 3 Mam ochotę naśladować jego styl bycia
- 6 Lubię się z nim spotykać, niezależnie od postępów leczenia
- 13 Odczuwam potrzebę podobania się mojemu terapeutce
- 16 Czuję potrzebę częstych kontaktów z nim
- 21 Rozmawiamy o życiu prywatnym mojego terapeuty
- 26 Spotkania terapeutyczne z nim sprawiają mi radość

Profesjonalizm

- 1 Mam zaufanie do jego wiedzy i umiejętności
- 5 Podoba mi się sposób w jaki prowadzi sesje terapeutyczne
- 10 Jest osobą, której mogę zaufać
- 15 Przy tym terapeutce mam pewność, że uzyskam fachową pomoc
- 20 Wierzę, że potrafi mi pomóc
- 25 Mam zaufanie do jego sposobu prowadzenia terapii

Niepewność

- 4 Odnoszę wrażenie, że mój terapeuta nie wierzy, że może mi pomóc
- 9 Wydaje mi się, że mój terapeuta nie bardzo wie jak ze mną postępować
- 14 Nie umiał udzielić jasnych odpowiedzi na moje pytania
- 19 Nie potrafi wyrazić własnych uczuć wobec mnie
- 24 Sądzę, że terapeuta zachowuje się inaczej niż czuje się w rzeczywistości
- 29 Mam wrażenie, że mogę robić z nim co chcę
- 30 Bywa bezradny wobec moich problemów

Dominacja

- 7 Nie miałem pewności, że mogę otwarcie powiedzieć jak się czuję
- 11 Czuję się przez niego przytłoczony
- 17 Nie miałem śmiałości, by powiedzieć terapeutce o ważnych sprawach
- 22 Nie poruszałem pewnych tematów w obawie przed jego reakcją
- 27 Terapeuta zadaje mi pytania, na które nie jestem w stanie odpowiedzieć
- 31 Jestem napięty w jego obecności

Odrzucenie

- 2 Bywa, że chciałbym mieć terapeutę innej płci
- 8 Myślę, że mógłbym mieć innego terapeuty
- 12 Odczuwałem potrzebę porozmawiania z innym terapeutą
- 18 Zdarza mi się czuć niechęć do mojego terapeuty
- 23 Unika spotkań ze mną poza terapią
- 28 Czuję, że nie ma do mnie cierpliwości